

ZBIGNIEW WARDAK

Uniwersytet Łódzki

zwardak@wpia.uni.lodz.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6475-3082>

ZNIKOMA SPOŁECZNA SZKODLIWOŚĆ
POSIADANIA BRONI I AMUNICJI.
GŁOSA DO WYROKU SĄDU NAJWYŻSZEGO
Z DNIA 8 CZERWCA 2021, SYGN. V KK 131/20

NEGLIGIBLE OF SOCIAL HARMFULNESS OF WEAPONS AND AMMUNITION.
GLOSS ON THE JUDGMENT OF THE SUPREME COURT
RULING OF 8 JUNE 2021 V KK 131/20

Abstract. The article is a gloss to the judgment of the Supreme Court of June 8, 2021, file ref. V KK 131/20. In this judgment, the Supreme Court stated that in a situation where the perpetrator's act consisted in transporting a firearm at the employer's command and under his supervision, by a person who did not have a firearms license, it was socially harmful to a negligible extent. The author, sharing the position of the Supreme Court regarding the negligible social harmfulness of the act, points out that in such a situation we were not dealing with the possession of a firearm that was still in the employer's possession..

Keywords: Penal Code; possessions of weapons and ammunition; negligible social harm.

TEZA

Specyficzny sposób popełnienia czynu, w którym oskarżony przewoził powierzoną mu przez pracodawcę i pod jego bieżącym nadzorem broń, cechował się on anormalnie niskim – znikomym – stopniem społecznej szko-

dliwości. Czyn stypizowany w art. 263 § 2 k.k.¹ został umieszczony w rozdziale zatytułowanym „Przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu”, a przedmiotem jego ochrony jest bezpieczeństwo publiczne i indywidualne związane z nielegalnym wytwarzaniem lub posiadaniem broni bądź też z obchodzeniem się z nią. Ustawodawca wprowadził ścisłą reglamentację w zakresie posiadania broni, ponieważ umożliwia ona kontrolę nad tym, jakie osoby posiadają urządzenia służące w istocie do zabijania i mogące stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego i bezpieczeństwa poszczególnych osób. Jeśli spojrzymy z tej perspektywy na czyn oskarżonego, to okaże się, że w tym przypadku zagrożenie dla chronionego dobra prawnego miało charakter wyłącznie hipotetyczny.

1. STAN FAKTYCZNY I STANOWISKO SĄDÓW

Oskarżony J. D. przewoził przez granicę broń palną w postaci 5 sztuk karabinków maszynowych oraz 4 sztuki broni krótkiej, prowadząc pojazd powierzony mu przez swojego pracodawcę J. P., w którym to pojeździe znajdowała się ta broń. Oskarżony przewoził broń na jego polecenie, z którym był w bezpośrednim kontakcie telefonicznym i który to pracodawca posiadał pozwolenie na posiadanie owej broni. Pracodawca przesiadł się do innego samochodu, który zakupił w Niemczech przy okazji wyjazdu. W czasie kontroli Straży Granicznej oskarżony nie ukrywał broni przed funkcjonariuszami dokonującymi kontroli, zaś przebywający w tym samym miejscu i czasie J. P. przedstawił odpowiednią dokumentację. Broń została okazana, wiadomo było, że jej dysponent właściwie cały czas sprawował nad nią kontrolę, pozostając w kontakcie z oskarżonym. Sąd rejonowy skazał J. D. za ten czyn na 8 miesięcy pozbawienia wolności. Rozpoznając apelację, sąd okręgowy utrzymał zaskarżony wyrok w mocy. Wyrok sądu odwoławczego zaskarżony został w całości kasacją obrońcy oskarżonego. Sąd Najwyższy głosowanym wyrokiem² uchylił obydwa wyroki i umorzył postępowanie na zasadzie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k.³, stwierdzając że czyn cechował się znikomym stopniem społecznej szkodliwości.

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 z późn. zm. (dalej: k.k.).

² Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2021 r., sygn. akt V KK 131/20, „Prokuratura i Prawo” – dodatek „Orzecznictwo” 1 (2022), poz. 4, LEX nr 318644, LEGALIS nr 2583075.

³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1375 z późn. zm. (dalej: k.p.k.).

2. OCENA STANOWISKA SĄDU NAJWYŻSZEGO

Analizowany wyrok dotyczy czynu z art. 263 § 2 k.k. Odpowiedzialności karnej za ten czyn podlega sprawca, który bez wymaganego zezwolenia posiada broń palną lub amunicję. Sankcja grożąca w przypadku tego występku jest znaczna, bowiem wynosi od 6 miesięcy do 8 lat, co świadczy o tym, że ustawodawca abstrakcyjnie uznał posiadanie broni palnej za czyn o znacznej społecznej szkodliwości. W glosowanym wyroku Sąd Najwyższy przyjął, że czyn cechował się znikomym stopniem społecznej szkodliwości. Podkreślić należy, że społeczna szkodliwość zjawiska, jakim jest czyn przestępny, podlega dwukrotnej ocenie, bowiem najpierw jej dokonuje ustawodawca, który uwzględniając typowe (abstrakcyjne) nasilenie niebezpieczeństwa danego typu (rodzaju) przestępstwa odpowiednio je kwalifikuje, przewidując ustawową wyższą lub niższą sankcję; drugi raz oceny dokonuje organ procesowy (sąd, prokurator), biorąc pod uwagę ujemną „zawartość” konkretnego, popełnionego już czynu. Oceny te mogą nie być zbieżne, ponieważ konkretny czyn może nie odpowiadać abstrakcyjnie określonym granicom jego niebezpieczeństwa, dlatego też istnieje m.in. przepis o uchyleniu odpowiedzialności za czyny znikomo szkodliwe, których ustawodawca nie zamierza penalizować⁴.

Społeczna szkodliwość jest przypisywana popełnionemu czynowi odrębnie, jako samodzielnemu, rozpatrywanemu niezależnie od treści innych czynów nośnikowi społecznie ujemnej treści⁵. Wyłączenie w myśl art. 1 § 2 k.k. karygodności czynu dotyczy konkretnego, a tym samym nie abstrakcyjnego, a także zindywidualizowanego czynu i nie jest w zasadzie uzależnione od wysokości ustawowego zagrożenia związanego z typem czynu zabronionego⁶. Słusznie zatem stwierdził Sąd Najwyższy w glosowanym wyroku, że jakkolwiek doszło tu do formalnego naruszenia zakazu, to trudno dopatrzyć się tu wymagającego reakcji karnej ataku na dobro prawne. Na oskarżonym nie ciążyły żadne szczególne obowiązki, wynikające z jego kwalifikacji. Czyn w ograniczonym stopniu naruszył reguły ostrożności – broń przewożona

⁴ A. MAREK, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego*, Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze 1973, s. 106-107 – Autor ten posługiwał się oczywiście ówczesnym pojęciem „społecznego niebezpieczeństwa”.

⁵ R. ZAWŁOCKI, *Pojęcie i funkcje społecznej szkodliwości czynu w prawie karnym*, Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck 2007, s. 307.

⁶ A. ZOLL, *Art. 1*, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Tom I. Komentarz do art. 1-116 *kk*, red. A. Zoll, Warszawa: Wolters Kluwer 2016, s. 30-31, zob. podobnie B. SYGIT, *Zbrodnia jako kategoria przestępstwa. Studium prawnokarne i polityczno-kryminalne*, Toruń: Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora” 2005, s. 244.

była w części bagażowej pojazdu, oskarżony nie miał właściwie możliwości posłużenia się nią w trakcie popełniania czynu, nie doszło także do jego fizycznego kontaktu z bronią. Jakkolwiek oskarżony popełnił zarzucany mu czyn z zamiarem bezpośrednim, to w jego przypadku zamiar ów został wywiedziony ze świadomości konieczności. Atypowa była jego motywacja.

Należy zauważyć, że w judykaturze i doktrynie konsekwentnie wyrażany jest pogląd, że przez pojęcie posiadania, jako znamienia czynu karalnego, zarówno w przypadku nielegalnego posiadania broni (art. 263 § 2 k.k.), posiadania narkotyków (art. 62 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii⁷), jak i posiadania wyrobów objętych obowiązkiem oznaczania znakami akcyzy (art. 22 ustawy o oznaczaniu wyrobów znakami skarbowymi akcyzy⁸) należy rozumieć każde faktyczne władanie przez sprawcę mieniem lub rzeczą, a zakres pojęcia posiadania, stanowiącego znamię szeregu przestępstw, nie jest ograniczony do posiadania samoistnego lub zależnego w rozumieniu art. 336 k.c.⁹

W odniesieniu do czynu z art. 263 § 2 k.k. w judykaturze i doktrynie wskazuje się, że pojęcie posiadania odpowiada znaczeniu nadawanym mu w języku etnicznym i oznacza każde faktyczne władanie czymś zarówno jak właściciel, ale i bez chęci zatrzymania dla siebie, np. tylko by używać krótkotrwałe, jak i za kogo innego¹⁰. Odrzucić należy tożsamość rozumienia zwrotu (posiadanie) na gruncie szeroko rozumianego prawa karnego i cywilnego. Wyrażane jest stanowisko, że nie do przyjęcia bowiem w prawie karnym byłaby choćby definicja „dzierżenia” wynikająca z art. 338 k.c., nie będącego przecież posiadaniem (osoba faktycznie władająca rzeczą, czy to w swoim imieniu, czy za kogoś innego, bez wątpienia prawie zawsze będzie w prawie karnym postrzegana jako posiadacz). Tak więc przyjąć należy, że analizowany zwrot nie tylko nie posiada na gruncie norm prawa karnego definicji legalnej (tak jak ma to miejsce w art. 336 k.c.), ale również nie jest to zwrot, którego znaczenie w języku prawniczym byłoby jednoznaczne – wystarczy tu przypomnieć wskazane różnice między znaczeniem cywilistycznym

⁷ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, t. j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2050 z późn. zm. (dalej: u.p.n.), zob. w szczególności uchwała Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2011 r., sygn. akt I KZP 24/10, OSNKW 1 (2011), poz. 2.

⁸ Nieobowiązująca ustawa z dnia 2 grudnia 1993 r. o oznaczaniu wyrobów znakami skarbowymi akcyzy, Dz.U. Nr 127, poz. 584 z późn. zm., zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 października 1999 r., sygn. akt I KZP 32/99, OSNKW 11-12 (1999), poz. 68, z glosą: D. WYSOCKI, *Glosa do uchwały SN z dnia 14 października 1999 r.*, sygn. akt I KZP 32/99, OSP 2000, nr 3, poz. 44.

⁹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1740 z późn. zm., (dalej k.c.)

¹⁰ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 1 lipca 2014 r., sygn. akt II AKa 161/14, OSA 4 (2015), poz. 9, KZS 6 (2015), poz. 92, LEX nr 1489206, LEGALIS nr 1049684.

i karnoprawnym tego terminu¹¹. Posiadaczem na gruncie prawa cywilnego nie będzie zatem osoba, która posiada rzecz fizycznie, nie ma jednak woli posiadania, czyli dzierżyciel, zaś na gruncie prawa karnego taka osoba może podlegać odpowiedzialności karnej¹². Posiadaniem broni jest już zachowanie pasywne, polegające na świadomym i celowym przyjęciu jej od innej osoby¹³. W orzecznictwie z jednej strony wskazuje się, że posiadaniem broni palnej lub amunicji jest każde władanie nimi, jeżeli tylko towarzyszy sprawcy taki zamiar, nawet bez chęci zatrzymania tych rzeczy na własność¹⁴. Przez posiadanie w rozumieniu art. 263 § 2 k.k. należy rozumieć każde faktyczne władanie bronią palną lub amunicją bez względu na to, czy sprawca ma zamiar zatrzymać wymienione przedmioty przez dłuższy czy też krótszy okres¹⁵, zarówno jak właściciel¹⁶, ale i bez chęci zatrzymania dla siebie, np. tylko, aby używać chwilowo, czy za kogoś innego, z zamiarem przywłaszczenia lub bez, czy przechowanie z upoważnienia innej osoby¹⁷. Posiadanie charakteryzują takie czynności, jak mieć, trzymać, utrzymać czy dysponować. Co istotne, omawiany występki może zostać popełniony nie tylko przez działanie, ale i zaniechanie, a sprawca tego przestępstwa może być posiadaczem broni lub amunicji, nawet jeśli ich nie widział i nie dotykał¹⁸.

Posiadanie nie musi łączyć się z fizycznym – w rozumieniu prawa cywilnego – posiadaniem jej na własność. Każde władanie bronią, możliwość natychmiastowego do niej dostępu, ze świadomością miejsca jej przechowy-

¹¹ Wyrok Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2009 r., sygn. akt II KK 197/08, OSNKW 2009, nr 4, poz. 30.

¹² R. REJMANIAK, *Wyrabianie, handel i posiadanie broni palnej oraz amunicji w Polsce. Aspekty karnoprawne i kryminologiczne*, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek 2017, s. 179.

¹³ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2014 r., sygn. akt IV KK 44/14, LEX nr 1458832, LEGALIS nr 1002365.

¹⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 sierpnia 1993 r. sygn. WR 107/93 r., sygn. akt OSNKW 11-12 (1993) poz. 74.

¹⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 1975 r., sygn. akt Rw 562/75, OSNKW 1 (1976), poz. 17.

¹⁶ Zakres pojęcia posiadania jest bardzo szeroki, nie jest ograniczony do posiadania samoistnego lub zależnego, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 5 kwietnia 2000 r., sygn. akt II AKa 14/00, „Prokuratura i Prawo” 4 (2001), poz. 22.

¹⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 23 grudnia 2014 r., sygn. akt II AKa 393/14, LEX nr 2080871, LEGALIS nr 1482561, wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 2 listopada 2004 r. II AKa 119/04, KZS 2005, nr 3, poz. 26, LEX nr 584149, LEGALIS nr 69327

¹⁸ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 28 czerwca 2017 r., sygn. akt II AKa 288/16, LEX nr 235417, LEGALIS nr 2095575, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2018 r., sygn. akt II KK 366/18, LEX nr 2569767, LEGALIS nr 1836004.

wania, wyczerpuje znamiona przestępstwa określonego w art. 263 § 2 k.k.¹⁹. Posiadanie w rozumieniu tego przepisu nie ogranicza się wyłącznie do osobistego dzierżenia broni czy amunicji, a oznacza każde władczenie nimi – w tym także w zakresie możliwości wydawania zleceń co do jej dalszego losu, gdy jest złożona poza miejscem, do którego sprawca ma ciągły dostęp, byle tylko to od niego zależał jej dalszy los i miał zamiar jej posiadania²⁰. W judykaturze D. Wysocki stwierdził, że w prawie karnym pojęcie posiadania, jako znamię czasownikowe, charakteryzujące typ czynu zabronionego, występuje w powszechnym znaczeniu, tj. „mieć”, jeśli z samego aktu prawnego lub kontekstu, w jakim daną regulację należy wiązać z przepisami, nie wynika nic innego²¹. „Wzięcie do ręki w celu potrzymania”, jak zauważa M. Kulik, także może realizować znamiona czynu zabronionego, w każdym razie znamię czynnościowe²².

Odpowiedzialność karna za występki z art. 263 § 2 k.k. dotyczy posiadania broni palnej, a takim posiadaniem nie zawsze jest przypadkowy lub krótkotrwały z nią kontakt²³. Jeśli używamy określenia „mieć coś, dysponować czymś”, to zakładamy świadomość tego zachowania po stronie sprawcy, jego aktywność woli²⁴. Samo wręczenie broni palnej przez jej posiadacza innej osobie, wyłącznie w celu oddania przez nią strzału, nie przenosi na nią posiadania tej broni. W przeciwnej sytuacji, ze strzelnic – dla celów sportowych czy rekreacyjnych – mogłyby korzystać wyłącznie osoby mające zezwolenie na posiadanie broni palnej²⁵. Osoba taka staje się w gruncie rzeczy prekarzystą²⁶. Jak zauważa A. Piaczyńska, przechowywanie, czy krótkotrwałe noszenie niesłusznie jest zaliczane do posiadania zależnego, ponieważ są to typowe formy odpowiadające definicji dzierżenia, których nie można utożsamiać z posiadaniem. Ustawodawca w wyraźny sposób zróżnicował te terminy,

¹⁹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 18 grudnia 2006 r. sygn. II AKa 250/06, LEX nr 314609, LEGALIS nr 92487.

²⁰ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 listopada 2013 r., sygn. akt II AKa 212/13, LEX nr 1392052, LEGALIS nr 1049058.

²¹ D. WYSOCKI, *Pojęcie posiadania w prawie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2000, nr 2, s. 16.

²² M. KULIK, *Znamię posiadania w art. 171 § 1 k.k. Glosa do wyroku SN z dnia 26 stycznia 2021 r., V KK 377/20*, „Przełęcz Sądowy” 2021, nr 11-12, s. 204.

²³ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 18 marca 2004 r., sygn. akt II AKa 21/04, KZS 9 (2004), poz. 64, s. 37, LEX nr 142865, LEGALIS nr 70074.

²⁴ Z. CWIĄKAŁSKI, *Art. 263 [w:] Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II. Komentarz do art. 212-277d*, red. W. WRÓBEL, A. ZOLL, Warszawa 2017, Lex/el.

²⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2009 r., sygn. akt II KK 197/08, OSNKW 4 (2009), poz. 30.

²⁶ A. PIACZYŃSKA, *Posiadanie jako znamię czynu zabronionego*, „Prokuratura i Prawo” 2010, nr 7/8, s. 62.

ujmując postacię odpowiadającą dzierżeniu, w takiej czynności sprawczej, jak przewożenie, przechowywanie czy gromadzenie²⁷. Posiadanie nie ogranicza się wyłącznie do osobistego dzierżenia broni czy amunicji, a oznacza każde władanie nimi – w tym także w zakresie możliwości wydawania zleceń co do jej dalszego losu, gdy jest złożona poza miejscem, do którego sprawca ma ciągły dostęp, byle tylko to od niego zależał jej dalszy los i miał zamiar jej posiadania²⁸.

Posiadanie jako znamię czynu zabronionego, występuje w szeregu przepisów karnych, w tym m.in.:

– art. 171 k.k. penalizuje m.in. gromadzenie oraz posiadanie np. substancji wybuchowych;

– art. 184 k.k. penalizuje m.in. transportowanie, przywożenie z zagranicy, wywożenie za granicę, składowanie, przechowywanie i posiadanie materiału jądrowego;

– art. 202 § 3, § 4a i § 4b k.k. penalizuje m.in. przechowywanie, posiadanie i uzyskanie dostępu do treści pornograficznych;

– art. 67a § 1 i art. 70 § 4 k.k.s²⁹. penalizuje m.in. posiadanie, przechowywanie, przewożenie, przesyłanie lub przenoszenie podrobionych lub przerobionych znaków akcyzy oraz bez uprawnienia;

– art. 54 § 1 u.p.n. penalizuje m.in. posiadanie i przechowywanie przyrządów służących m.in. do wytwarzania narkotyków;

– art. 62 § 1 u.p.n. penalizuje posiadanie narkotyków.

Należy wskazać, że skoro ustawodawca na podstawie szeregu przepisów karnych i to często na gruncie tego samego kodeksu karnego, różnicuje pojęcia m.in. transportowania, przewożenia, przenoszenia, gromadzenia i przechowywania oraz posiadania, bowiem używa różnych znamion czasownikowych określających czynność sprawczą. Nie można tym pojęciom nadawać tego samego znaczenia, ponieważ naruszałoby to jedną z podstawowych reguł wykładni językowej – zakazu wykładni synonimicznej, tzn. nadawania różnym zwrotom tego samego znaczenia³⁰. Jeśli na podstawie np. jednego przepisu kodeksu karnego, czy też także kodeksu karnego skarbowego, różniamy pojęcia transportowania, przewożenia, przenoszenia, gromadzenia

²⁷ Tamże, s. 62.

²⁸ Postanowienie Sądu Najwyższego z 8 kwietnia 2014 r., sygn. akt IV KK 44/14, LEX nr 1458832, LEGALIS nr 1002365.

²⁹ Ustawa z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy, tekst jedn. Dz. U. z 2022 r. poz. 859 (dalej: k.k.s.).

³⁰ Zob. m.in. A. KOTOWSKI, *Z problematyki metody interpretacji językowo-logicznej – uwagi na gruncie dekodowania znaczenia prawno-karnego*, „Prokuratura i Prawo” 6 (2015), s. 116.

i przechowywania oraz posiadania, to nie można na gruncie innego przepisu uznawać, że pojęcie posiadania obejmuje swoim zakresem transportowania, przewożenia, przenoszenia, gromadzenia i przechowywania. Naruszałoby to inną podstawową regułę wykładni, tzn. zakaz wykładni homonimicznej – nadawania tym samym pojęciom różnych znaczeń³¹. Jednocześnie, jeśli na gruncie szeregu przepisów kodeksu karnego występują obok siebie pojęcia np. posiadania i przechowywania (np. art. 184 k.k., art. 202 § 3 i 4a k.k.) to ustalając zakres odpowiedzialności na podstawie przepisu, który nie wprowadza takiego rozróżnienia (art. 263 § 2 k.k.), nie można utożsamiać przechowywania z posiadaniem. Posiadacz, jak wyżej wskazano, nie traci posiadania przez oddanie w samo przechowanie i nadal odpowiada karnie za np. posiadanie broni bez zezwolenia, natomiast przechowawca jest tylko dzierżycielem i nie ma podstaw, aby ponosił odpowiedzialność za zastępstwo w posiadaniu³².

Sąd Najwyższy wskazał, że pojęcie „posiadania” na gruncie art. 171 § 1 k.k. należy interpretować – *mutatis mutandis* – w ten sam sposób, jak czyni się to na podstawie innych przepisów prawa karnego materialnego (art. 202 § 3 i 4a k.k., art. 263 § 2 k.k., art. 54 ust. 1 i art. 62 ust. 1 u.p.n.)³³. W doktrynie D. Wysocki, na gruncie nieobowiązującej ustawy z dnia 2 grudnia 1993 r. o oznaczaniu wyrobów znakami skarbowymi akcyzy, stwierdził że skoro werbalnie pojęcie „posiadanie” funkcjonuje w dwóch znaczeniach, to ustawodawcy czasem trudno uniknąć sytuacji nadużycia go w obydwu z nich, w różnych częściach jednego aktu prawnego, zwłaszcza w treści ustaw interdyscyplinarnych, zawierających przepisy karne. W prawie karnym pojęcie „posiadania” jako znamię czasownikowe charakteryzujące typ czynu zabronionego, występuje w powszechnym znaczeniu („mieć”), jeżeli z treści samego aktu prawnego lub kontekstu, w jakim daną regulację należy wiązać z innymi przepisami, nie wynika nic innego³⁴. Z kolei M. Kulik, stwierdził, że D. Wysocki ma wiele racji twierdząc, że na gruncie różnych typów zabronionych posiadanie można różnie rozumieć, co zależy od całościowej oceny czynności sprawczej w kontekście całości strony przedmiotowej, gdyż chodzi o to, czy czynność sprawcza jest choćby potencjalnie zdalna do zaatako-

³¹ Zob. L. MORAWSKI, *Wykładnia w orzecznictwie sądów. Komentarz*, Toruń 2002, s. 145-150, nazywana także regułą konsekwencji terminologicznej zob. J. WRÓBLEWSKI, *Sądowe stosowanie prawa*, Warszawa 1988, s. 134.

³² Zob. A. PIACZYŃSKA, *Posiadanie jako znamię*, s. 64.

³³ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2021 r., sygn. akt V KK 377/20, LEX nr 3181493.

³⁴ D. WYSOCKI, *Pojęcie „posiadania”*, s. 13-14.

wania przedmiotu ochrony³⁵. Na gruncie art. 62 u.p.n. K. Krajewski stwierdził że mamy w Polsce do czynienia z naruszaniem postulatu systemowego traktowania prawa, zgodnie z którym pewne pojęcia powinny być w sposób jednolity ujmowane w ramach całego systemu prawa³⁶. Należy podkreślić, że odstępianie od wykładni językowej może być uzasadnione, gdy znaczenie językowe prowadzi do konsekwencji absurdalnych z punktu widzenia społecznego lub ekonomicznego (*argumentum ad absurdum*)³⁷. Przy wieloznaczności słowa posiadanie, do zaakceptowania jest tym samym stanowisko, iż należy odejść od cywilistycznego rozumienia tego terminu przy wykładni przepisów kodeksu karnego czy innych ustaw. Zgodzić się należy z D. Wysockim w tym zakresie, w którym wskazuje na konieczność innego rozumienia pojęcia posiadanie w dwóch przepisach ustawy, z których jeden ma charakter administracyjnoprawny, a drugi jest przepisem prawa karnego. Natomiast nie powinno rozumieć się inaczej tego samego terminu na gruncie dwóch przepisów karnych tej samej ustawy. Jak słusznie zauważył S. Łagodziński, nie jest możliwe do zaakceptowania nadanie prawnokarnemu pojęciu posiadania rzeczy różnych zakresów pojęciowych na tle poszczególnych typów czynów zabronionych wobec wymogu spójności i jednoznaczności funkcjonowania w prawie karnym pojęć werbalnie tożsamy³⁸.

Przenosząc te koncepcje na przedmiotowy przypadek, z jednej strony należałoby stwierdzić, że posiadaczem – bez pozwolenia – jest oskarżony J. D., krótkotrwale dzierżący broń na polecenie swojego pracodawcy J. P. Z drugiej strony – J. P., mający zamiar posiadania, od którego zależał los broni, także jest posiadaczem, tyle że posiadającym pozwolenie na broń. Jak zauważył Sąd Najwyższy, sprawca w istocie realizował polecenie służbowe swojego przełożonego, posiadającego pozwolenie na posiadanie broni, działał na jego rzecz i w jego imieniu. Trudno jest przyjąć, iż w tym samym momencie, posiadaczem jest zarówno pracodawca, który wydaje pracownikowi wiążące polecenia i który kazał prowadzić samochód z bronią, jak i sam pracownik. Wydaje się, że w przedmiotowym przypadku należałoby zastosować jednak podobną konstrukcję stwierdzając, że J. P., który nakazał pracownikowi jazdę samochodem z bronią, nie przeniósł posiadania tej broni na J. D, z którym był w stałym kontakcie i wydawał mu polecenia. Klarowna kon-

³⁵ M. KULIK, *Znamie posiadania*, s. 203-204.

³⁶ K. KRAJEWSKI, *Glosa do wyroku z 21 I 2009, II KK 197/08*, „Państwo i Prawo” 2009, nr 11, s. 134.

³⁷ L. MORAWSKI, *Wykładnia*, s. 112.

³⁸ S. ŁAGODZIŃSKI, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 1997 r., sygn. I KZP 34/97*, „Prokuratura i Prawo” 1998, nr 9, s. 93.

cepcja posiadania w rozumieniu prawa karnego, w okolicznościach konkretnego przypadku nie jest łatwa do zastosowania. J. D. był jedynie dzierżycielem broni, która nadal pozostawała w posiadaniu J. P. Nie kwestionując zatem utrwalonego stanowiska, że posiadanie broni na gruncie art. 263 § 2 k.k. nie może być pojmowane cywilistycznie, to jednak należy odróżnić od posiadania broni taką sytuację, kiedy w samochodzie prowadzonym przez „sprawcę”, na polecenie jego pracodawcy i pod stałą jego kontrolą, znajdowała się broń palna, której legalnym posiadaczem był pracodawca. Podzielając zatem stanowisko Sądu Najwyższego o subminimalnym stopniu społecznej szkodliwości czynu, należy zwrócić uwagę, że nie jest spełnione znamię czasownikowe określające czynność sprawczą, tj. posiadanie broni palnej. W przypadku wykonywania czynności takich jak np. przechowywanie, przewożenie, przenoszenie, na polecenie posiadacza oraz pod jego nadzorem, osoba która dokonuje tych czynności nie staje się ich posiadaczem. W przypadku, jeśli posiadanie jest zgodne z przepisami, to taka osoba nie popełnia żadnego czynu zabronionego. Natomiast, jeśli posiadanie jest bez stosownego pozwolenia, to taka osoba działająca na polecenie i pod nadzorem posiadacza, może podlegać odpowiedzialności karnej nie jako posiadacz, ale jako pomocnik, oczywiście po spełnieniu warunków z art. 18 § 2 k.k., tzn. że w szczególności swoim zachowaniem ułatwia popełnienie czynu zabronionego.

Dodatkowo należy zauważyć, że Sąd Najwyższy w glosowanym wyroku słusznie wskazał, że zagrożenie dla dobra prawnego, tj. bezpieczeństwa publicznego i indywidualnego związanego z nielegalnym wytwarzaniem lub posiadaniem broni bądź też z obchodzeniem się z nią, ma charakter wyłącznie hipotetyczny. Dobrem chronionym w przepisie art. 263 k.k. jest bezpieczeństwo indywidualne obywateli³⁹. Podzielając to stanowisko, należy zauważyć, że hipotetyczne naruszenie przedmiotu ochrony świadczy o tym, że czyn nie wyczerpuje znamion czynu zabronionego, ponieważ poza niewyczerpaniem znamion określających czynność sprawczą, nie doszło do rzeczywistego naruszenia dobra prawnego. Oskarżony bowiem przewoził jedynie przez krótki czas broń na polecenie i pod kontrolą swojego przełożonego, który był jej legalnym posiadaczem. Oznacza to, że przedmiotowy czyn nie dość, że posiada znikomy stopień społecznej szkodliwości czynu, jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy, to nie wyczerpuje znamion czynu zabronionego.

³⁹ R. JANCEWICZ, L.A. NIEWIŃSKI, *Odpowiedzialność karna na tle art. 263 k.k.*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2005, nr 1, s. 7.

PIŚMIENNICTWO

- ĆWIAKALSKI Zbigniew: *Art. 263 [w:] Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II. Komentarz do art. 212-277d*, red. W. WRÓBEL, A. ZOLL, Warszawa 2017, Lex/el.
- JANCEWICZ Radosław, NIEWIŃSKI Leszek: *Odpowiedzialność karna na tle art. 263 k.k.*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2005, nr 1, s. 6-17.
- KOTOWSKI Artur: *Z problematyki metody interpretacji językowo-logicznej – uwagi na gruncie dekodowania znaczenia prawno-karnego*, „Prokuratura i Prawo” 6 (2015), s. 101-134.
- KRAJEWSKI Krzysztof: *Glosa do wyroku z 21 stycznia 2009, II KK 197/08*, „Państwo i Prawo” 2009, nr 11, s. 130-135.
- KULIK MAREK: *Znamię posiadania w art. 171 § 1 k.k. Glosa do wyroku SN z dnia 26 stycznia 2021 r., V KK 377/20*, „Przegląd Sądowy” 2021, nr 11-12, s. 199-206.
- ŁAGODZIŃSKI Stanisław: *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 1997 r., sygn. I KZP 34/97*, „Prokuratura i Prawo” 1998, nr 9, s. 91-94.
- MAREK Andrzej: *Warunkowe umorzenie postępowania karnego*, Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze 1973.
- MORAWSKI Lech: *Wykładnia w orzecznictwie sądów. Komentarz*, Toruń: Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora” 2002.
- PIACZYŃSKA Anna: *Posiadanie jako znamię czynu zabronionego*, „Prokuratura i Prawo” 2010, nr 7/8, s. 54-70.
- REJMANIAK Rafał: *Wyrabianie, handel i posiadanie broni palnej oraz amunicji w Polsce. Aspekty karnoprawne i kryminologiczne*, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek 2017.
- SYGIT Bogusław: *Zbrodnia jako kategoria przestępstwa. Studium prawno-karne i polityczno-kryminalne*, Toruń: Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora” 2005.
- WRÓBLEWSKI Jerzy: *Sądowe stosowanie prawa*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe 1988.
- WYSOCKI Dariusz: *Glosa do uchwały SN z dnia 14 października 1999 r., sygn. akt I KZP 32/99*, OSP 2000, nr 3, poz. 44.
- WYSOCKI Dariusz: *Pojęcie posiadania w prawie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2000, nr 2, s. 7-14.
- ZAWŁOCKI Robert: *Pojęcie i funkcje społecznej szkodliwości czynu w prawie karnym*, Warszawa: C.H. Beck 2007.
- ZOLL Andrzej: *Art. 1 [w:] Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, Tom I. Komentarz do art. 1-116 kk*, red. A. ZOLL Warszawa: Wolters Kluwer 2016.

ZNIKOMA SPOŁECZNA SZKODLIWOŚĆ POSIADANIA BRONI I AMUNICJI.
GŁOSA DO WYROKU SĄDU NAJWYŻSZEGO
Z DNIA 8 CZERWCA 2021, SYGN. V KK 131/20

Streszczenie

Opracowanie stanowi glosę do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2021 r. sygn. V KK 131/20. W wyroku tym Sąd Najwyższy stwierdził, że w sytuacji, kiedy czyn sprawy polegał

na przewożeniu broni palnej na polecenie pracodawcy i pod jego nadzorem, przez osobę nie posiadającą pozwolenia na broń, jest społecznie szkodliwe w stopniu znikomym. Autor, podziеляjąc stanowisko Sądu Najwyższego odnośnie znikomej społecznej szkodliwości czynu, zwraca uwagę, iż w takiej sytuacji nie mieliśmy do czynienia z posiadaniem broni palnej, która nadal była w posiadaniu pracodawcy.

Słowa kluczowe: Kodeks karny; posiadanie broni i amunicji; znikoma społeczna szkodliwość.